

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Historia Scholastica Magistri Petri comestoris sacre
scripture seriem breuem nimis [et] obscuram elucidans**

Petrus <Comestor>

Argentine, 1503

VD16 P 1829

De opere secunde diei. ca. iij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30892

ram. h. has creaturas p. mordiales fecit: z sil.
Sed qd simul factu est: sil dici non potuit.
Licet em h. pus nomine celu q. terra: tamen
scriptum est. In initio tu d. ne terra fundasti: z
opa manu tuaz sunt celli. Hanc creatione
mundi p. libata sub opib. vj. dieru explicat
scriptura. insinuans tris. creatione. dispositio
nem. z ornatu In pmo die creatione z quan
dam dispositione. In secdo z tertio dispositio
nem. In reliquis tribz ornatu.

De primaria mundi p. sione. Ca. II.

Erra autem erat

ianis z vacua. i. machina munda
lis ad huc erat inutil z infructuo
sa z vacua ornatu suo Et tenebre erat sup fa
ciem abyssi. Eandem machina qua terra dice
rar abyssum vocat p. sione z obscuri
tate. Un z grecus ea chaos dicit. Quia po
ditu est. tenebre erant. quida dogmatizave
runt tenebras fuisse eternas: q. iam scz cu mu
dus fieret erat Alij irridetes deu veteri testa
menti: dicunt em pus creasse tenebras q. luce.
S. z tenebre nihil aliud sunt q. lucis absentia.
Obscuritas aut quedam aeris a deo creata e:
z dicta tenebre. Un z in catalogo creatura
ru dictu est. Benedicite lux z tenebre d. no. Et
spus d. n. i. sp. s. sanct. d. n. s. vel d. n. i. voluntas
ferebat sup aquas: sicut voluntas artificis ha
bentis p. oculis oem materia domus facien
de sup illam fert: dum qd de q. facturum est
disponit. Predicta machina aqua vocat: q.
si ductile materia ad operandu ex ea. Ideo
vero sic variant eius noia: ne si vni elem. t.
noie tm censeret: illi magis putaret accomo
da. Hebre. habet p. sup ferebat: incubabat:
yl. syra lingua fouebat. sicut auis oua. In q.
cu regimie nascenti mundi nota in itiu. Huc
locu male intellexit plato: dictu h. putas de
aia mundi. S. z dictu est de sp. s. sancto create:
de q. legit. Emitte spiritum tuum z creabunt.

De ope p. me diei. Cap. III.

Et facta est lux

at lux. Et facta est lux. i. verbuz
genuit in
q. erat: vt fieret lux. i. Sicut verbuz est fi
ta facile: vt si q. dice
ret verbo. Lucē vos
car quandā nubē lu
cidam: illuminantē superiores mundi ptes.

claritate tamē tenui: vt fieri solet diluculo:
z h. ad moduz solis circūagitata. Presentia
sui sup. hemispheri

Sicut q. cito oculos
aperio: statim acies
mea solē facit in ori
ente: qd non faceret
nisi multa aeris spa
cia q. sunt inter me z
solem transuolaret:
quaz momentanea
transuolatione si ve
liz explicare. sepe ad
dā pus z post. Sic
p. trāsīt acies mea
aerē vicinuz: p. aerē
qui est sup alpes. p.
aerē: q. est sup altas
terras vsq. ad oceanū.
post aerē qui est
sup oceanū: z tandē
tangit solem.

ex obiectioe corporu luci. z creatas diuisio lo
cor. distātia z q. litate: vt scz nunq. simul sed
sp. eregione diuersa hemispheria vicissim s. s.
bi v. d. carēt. Intelligit etiā h. angeloz facta
diuisio. Stātes lux. cadētes tenebre dicit s.
Et appellauit lucē diē. a dyan greco qd ē cla
ritas sicut lux d. r. q. luit. i. purgat tenebras.
Tenebras dicit noctem a nocēdo: q. nocet
oculis ne videāt. sic tenebre q. tenēt oculos ne
videāt. sic tm dies exortū ē a dyan greco. ita
noy a nyctin. Et factū ē vespē. z post factū est
mane. Et sic cōplet. ē dies vni. natural. Pri
mo em cu celo z terra lux est creata: q. paula
tim occidēte factum est p. mu. vespē p. me diei
vsualis. z eadē migrāte sub terras z ad ortū
veniente factū est mane. i. terminata est noy
z inchoauit dies secūda. Itaq. p. cedente lu
ce die terminata. z sequēte nocte terminata:
extitit dies vnus Lux ipsa diuisas ptes ostē
debat: sed non diuidebat.

De ope sec. diei. Ca. III.

Secunda die dis

posuit de. supiora mundi sensib.
lis. Empyreū em celū q. cito fa
ctū est: statim dispositū est z ornatū. i. sanctis
angelis repletū. Fecit q. ea die de. firmamē
tū in medio aquaz. i. quandam exteriorē

Tenebre

Libri Genesis

mūdi sup̄ficl̄e ex aq̄s ꝑgelatis: ad instar cry-
 stalli ꝑsolidatā ꝑplucidā: intra se cetera sen-
 sibilita ꝑtinētē ad imaginē teste q̄ i ouo ē: ꝑ i
 eo fixa s̄ sidera, Et d̄r firmamētū: nō tñ ꝑꝑ̄
 sui soliditatē: s̄ q̄a termin⁹ ē aq̄z q̄ sup̄ ip̄m
 sunt firm⁹ ꝑ intrāgressibilibs Dicit etiā celū:
 qz celat, i. tegit oīa sensibilia, Et cū legit fir-
 mamētū celi: endiad̄s ē, i. firmamētū qd̄ ē ce-
 lū: vt cū d̄r creatura salis Un̄ ꝑ sui ꝑcame-
 rationē grece d̄r vranon, i. palatiū, Al̄ d̄r celū
 q̄si casa elyos: qz sol sub ip̄o posit⁹ ip̄m illuz
 strat Hāc tñ circūuolutā ꝑcameratiōē ꝑbi-
 losoph⁹ summītatē ignis intellexit, Cuz em̄
 ignis nō habet q̄ ascendat circūuolut: vt i cl̄
 bano patet: ita ꝑ circa mūdi exteriora ignis
 voluit: ꝑ est sidereū vel ethereū celū, Est ꝑ
 tertū celū infra qd̄ aereū d̄r: de q̄ Aues cell
 comederūt illud, Quidā q̄rtū suspicant esse
 celū sup̄empyreū: qz lucifer cū eēt i empyreo
 legit d̄r: i. ascēdā in celū ꝑ. Et in eo mo-
 do d̄cūt esse ch̄im hoīez sup̄ angelos q̄ sūt
 i empyreo, Sane firmamētū diuidit aq̄s q̄
 sub ip̄o sunt: ab aquis q̄ sup̄ ip̄m sūt: de q̄b̄
 d̄r in ꝑs, Qui tegis aquis sup̄iora ē: ꝑ sūt si-
 cutz ip̄m ꝑgelate: vt crystallus: ne igni solui
 possint: vl̄ i modū nebule vaporabiles Cur
 ꝑo ibi sūt deꝑ nouit: nisi q̄ quidā autumant
 inde rorem descēdere in estate, Qa aut̄ dictū
 est, fiat firmamētū: ꝑ post, deꝑ fecit firmamē-
 tum: ꝑ tertio, factū est firmamētū non sup̄
 fuit: qz sicut in domo faciēda ꝑmo dom⁹ fit
 in sciētia artificis: fit etiā materialit̄ cū leuigā-
 tur ligna ꝑ lapides: fit etiā essentialit̄ cū leuigā-
 gata i structurā dom⁹ disponūt: ita cū d̄r, fi-
 at, ad ꝑsentā vel ꝑsciētiā dei referit, Fecit
 ad op⁹ in materia: factū est ad opus in essen-
 tia, Illud ꝑmo die: istud sc̄do factū est, ꝑ cū
 hui⁹ diei opus bonū fuit vt ceteroz: tñ non
 legit de eo, Vld̄it deꝑ q̄ esset bonuz Tradūt
 em̄ hebrei: qz hac die angelus factus ē dia-
 bol⁹ sathanael, id est
 lucifer: q̄b̄ hebreis
 ꝑsentire vident̄ qui
 in secunda feria mis-
 sam de angelis can-
 tare ꝑsueuerunt: q̄si
 in laudem stantium
 angeloz Sꝑ tradūt
 sancti: q̄a in signū fa-
 ctū est ꝑ: q̄a binari⁹
 infamis numerus ē

Dicitur sathanael q̄
 ꝑ lucifer, Qd̄ in v̄tra
 beati Clemētis inue-
 nitur: ꝑ forte cum sit
 alijs angeloz nomi-
 nibus, i. raphael sile-
 Sic d̄c̄r est ante la-
 ꝑsum, vel forte ꝑ la-
 ꝑsum quasi aduersā-
 rius, el, i. deo,

in theologia: qz ꝑim⁹ ab v̄nitatē recedit, De
 us aut̄ v̄nitatis est: ꝑ sectionē ꝑ discordiā dete-
 stat, Prover, vj, Possūm⁹ tñ dicere: q̄a op⁹
 tertie diei q̄si adhuc est ꝑ opere sc̄de diei: qd̄
 post patebit, Un̄ nō cōmendat nisi in tertia
 die: quasi post sui ꝑsummationē

De opere tertie diei, Ca. V.

Tertia die aquas

t sub firmamētō ꝑgregauit deꝑ in
 vnū locū: Que licz plura obtine-
 ant loca: tñ qz oēs ꝑtinent i v̄sceribz terre in
 vnū locum congregate dicte sunt Et potuit
 esse vt aque q̄ totū aeris spaciū occupabant
 vaporabiles: solidate modicū obtineant lo-
 cum: vel terra paululū subsedit: vt eas tāq̄
 in matrice cōcluderet, ꝑ sic apparuit arida: q̄
 quasi latēs sub aquis: ꝑꝑle humus dicta ē,
 sed cū apparuit arida eadē d̄r terra: quia ter-
 tur pedibz animantū, Al̄ circūpositis tribz
 elementis d̄c̄r solū: q̄a solida, Dicit tellus:
 quia tolerat labores hoīm Lōgregationes
 aquaz vocauit maria hebreo idioma: qui
 qualibet aquaz cōgregationes vocāt ma-
 ria, Completo ꝑ aquaz opere: subditur, Et
 vidit deꝑ q̄ esset bonū: ꝑ addidit aliud opus
 illi: cum d̄c̄r, Germinet terra Nec de opere
 germinādi tñ intelligendū est: sed de poten-
 tia quasi potēs sit germinare, Produxit em̄
 de terra herbā v̄rentē ꝑ facientē semen: ꝑ l̄s
 gnū pomiserūt faciēs fructū fm̄ genera sua,
 Patet: q̄a non per moras tempoz vt modo
 ꝑduxit plantas suas terra: sed statim in ma-
 turitate viridi in qua ꝑ herbe seminibz ꝑ ar-
 bores pomis onuste sunt, Notanduz q̄ d̄c̄r
 ctum est v̄rentē Quidam dicunt mundū in
 vere factū: q̄a viroz illius tempis est ꝑ fructi-
 ficatio, Alij qz legūt lignū faciēs fructum: ꝑ
 addituz, herbā habentē semen, factū dicunt
 in augusto sub Leone, Sꝑ in martio factū
 dogmatizat ecclesia, Nota cum ꝑmo ait fa-
 cientem semen: ꝑ addit, habens ynū quodqz
 sementem: quia sementis ꝑꝑie dicitur dum
 adhuc est in semē-
 tino, semen ꝑo cum
 seminat: seminium
 ꝑo vel sementū: cuz
 seminatū est, Distin-
 guit tñ aliter semen-
 tis frugū ꝑ arborū:
 semē animalū: seminiū
 cutusqz relexordū,

Sementis
 Semen
 Seminiū
 Sementū

id ē herba ip̄m semē
 ꝑferente: quia semen
 tinū d̄r, q̄, semē tenēs
 sementis: quasi semē
 tentū vel detentū,